

Ο Μιστράς είναι βυζαντινή καστροπολιτεία, χτισμένη στη δυτική πλευρά του Ταϋγέτου. Σήμερα είναι ερειπωμένη, νεκρή. Ήταν η πρωτεύουσα του βυζαντινού και μεσαιωνικού Μιστρά. Κέντρο των Παλαιολόγων.

Γύρω από το κάστρο χτίστηκαν τα παλάτια των δεσποτών. Πρόκειται για μεγαλοπρεπή οικοδομήματα, στα οποία ο κάθε δεσπότης συμπλήρωνε νέες πτέρυγες. Οι αμαθείς περιηγητές της εποχής της τουρκοκρατίας τα αποκάλεσαν «παλάτια του Μενελάου». Κοντά υπάρχουν και τα ερείπια 2.000 αρχοντικών σπιτιών. Τα ανάκτορα, οι πύργοι, οι εκκλησίες δίνουν μια εικόνα της ζωής στον Μιστρά, που είχε στα χρόνια της ακμής του περίπου 20.000 κατοίκους.

Η Αγία Σοφία είναι το παρεκκλήσι του παλατιού. Στις κολόνες του υπήρχαν μονογράμματα του πρώτου δεσπότη του Μιστρά «Μιχαήλ Καντακουζηνός Παλαιολόγος Δεσπότης, κτήτωρ». Ο ναός της Περιβλέπτου στη νοτιοανατολική άκρη του τείχους είναι δίστυλος σταυρικός με τρούλο. Στηρίζεται σε σπηλαιώδη βράχο. Η τεχνοτροπία των τοιχογραφιών του θεωρείται πρόδρομος της κρητικής σχολής.

Η Ευαγγελίστρια που ο περίβολός της χρησιμοποιήθηκε ως νεκροταφείο είναι το περισσότερο μελαγχολικό σημείο του Μιστρά. Η Παντάνασσα αποτελεί λαμπρό δείγμα αρχιτεκτονικής. Βρίσκεται χτισμένη στο χείλος γκρεμού. Είναι από τα καλύτερα διατηρημένα μνημεία του Μιστρά κι έχει αξιόλογες τοιχογραφίες. Η θέα προς την κοιλάδα του Ευρώτα είναι μαγευτική.

Τηλέφωνα: Αστυνομία 273.10.83.315, Δήμος 273.10.81.866, ΟΤΕ 273.10.83.318, Ταξί 273.10.83.450.

Η ιστορία του Μιστρά

Η καστροπολιτεία:

Οι Φράγκοι του Γουλιέλμου Βιλλαρδουίνου ολοκλήρωσαν την κατάκτηση της Πελοποννήσου στα 1248, όταν πήραν και τη Μονεμβασιά. Τον επόμενο χρόνο (1249), ξεκίνησαν το κτίσιμο του κάστρου του Μιστρά. Ο λόφος στο οποίο το κάστρο υψώθηκε, ανήκε στον χωροδεσπότη Μυζηθρά, όπως οι ντόπιοι σκωπτικά τον αποκαλούσαν (από το ρήμα μυζάω που σημαίνει βυζαίνω, ρουφώ). Στα επόμενα δέκα χρόνια, το κάστρο είχε γίνει έδρα των Φράγκων ιπποτών και κέντρο μιας νέας πόλης. Όμως, στη μάχη της Πελαγονίας, ο Γουλιέλμος αιχμαλωτίστηκε από τον τότε αυτοκράτορα της Νίκαιας και μετέπειτα Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Ελευθερώθηκε στα 1262, όταν πια η Κωνσταντινούπολη είχε ανακτηθεί από τους Βυζαντινούς, με αντάλλαγμα την παράδοση του Μιστρά (και των κάστρων της Μάινας, του Λεύκτρου και της Μονεμβασιάς) στο Βυζάντιο.

Μόλις ο Γουλιέλμος ελευθερώθηκε, πάτησε τους όρκους υποταγής στον αυτοκράτορα της Κωνσταντινούπολης και βγήκε στον Μοριά με πρόθεση να ανακτήσει τα χαμένα εδάφη. Στα 1263 και στα 1264 νικούσε. Έφτασε στην Λακεδαιμονία αλλά τη βρήκε έρημη: Οι κάτοικοι είχαν μετοικήσει στον Μιστρά, κάτω από την προστασία του κάστρου.

Δεν μπόρεσε να το πάρει. Πέθανε στα 1278, ενώ οι Φράγκοι του Μοριά είχαν ήδη αρχίσει να παίρνουν την κάτω βόλτα. Στον Μιστρά, άλλαζε κάθε χρόνο στρατηγός διοικητής διορισμένος από την Κωνσταντινούπολη. Ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος Β΄ Παλαιολόγος (1282 – 1328) μετέτρεψε την ετήσια διοίκηση του στρατηγού σε πολύχρονη. Στα 1348, ο Μιστράς είχε εξελιχθεί σε λαμπρή πολιτεία, κέντρο πια των Βυζαντινών. Ο αυτοκράτορας Ιωάννης Στ΄ Καντακουζηνός μετέτρεψε τον Μοριά σε δεσποτάτο με δεσπότη τον γιο του, Μανουήλ, που εγκαταστάθηκε στον Μιστρά: Είχε γεννηθεί το Δεσποτάτο του Μιστρά. Επέζησε ως το 1460, όταν οι Τούρκοι πήραν τον Μοριά.

Ο Μιστράς επιβίωσε ως τα χρόνια της επανάστασης του 1821. Τον κατέστρεψαν οι Αιγύπτιοι του Ιμπραήμ. Οι κάτοικοι μετακινήθηκαν στον Νέο Μιστρά. Η κτήση της Σπάρτης, στα 1834, με διαταγή του Όθωνα, έφερε εκεί τους όποιους είχαν απομείνει κατοίκους του βυζαντινού κι όλους του νέου Μιστρά. Η περιοχή ερήμωσε. Την ανάστασή της προσπάθησε στα χρόνια του ο ποιητής Νικηφόρος Βρεττάκος.

Ο Βρεττάκος του Μιστρά:

Ο Νικηφόρος Βρεττάκος γεννήθηκε στις Κροκεές της Λακωνίας την Πρωτοχρονιά του 1912 (παλιό ημερολόγιο, 19 Δεκεμβρίου 1911). Έζησε τα προσχολικά του χρόνια στην αγροτική περιοχή της Πλουμίτσας. Τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο στις Κροκεές και το Γυμνάσιο στο Γύθειο. Στην Αθήνα εγκαταστάθηκε το 1929 για να εγγραφεί στο πανεπιστήμιο. Όμως δεν μπόρεσε να πραγματοποιήσει τις ανώτερες σπουδές που ήθελε. Αναγκάστηκε να εργαστεί ως υπάλληλος και, όταν απολύθηκε, ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία.

Τα χρόνια του ελληνοϊταλικού πολέμου υπηρέτησε στο αλβανικό μέτωπο. Στην Κατοχή πήρε μέρος στην Εθνική Αντίσταση. Τη δραστηριότητά του στο κίνημα της Αριστεράς συνέχισε και στις μεταπολεμικές συνθήκες, οπότε εξελέγη δημοτικός σύμβουλος στον Πειραιά (1954 - 1955). Την περίοδο της δικτατορίας έζησε στο εξωτερικό, κυρίως στην Ελβετία.

Αποτελεί πλάνη, αν και ήταν διαδεδομένη κυρίως τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, να συνδέεται το λογοτεχνικό έργο του Βρεττάκου με εκείνο του Ρίτσου. Μόνο αν μπορούσε να υπάρξει μια εντελώς γενική κατηγορία με τον τίτλο «κοινωνικοί ποιητές» θα ήταν δυνατό οι δύο αυτοί τεχνίτες του λόγου να βρίσκονται και να συγκρίνονται μεταξύ τους.

Ο Νικηφόρος Βρεττάκος εμφανίστηκε στα ελληνικά γράμματα το 1929 με την ποιητική συλλογή «Κάτω από σκιές και φώτα». Ο Αλέξανδρος Αργυρίου γράφει για τη λογοτεχνική σχέση των δύο μεγάλων Λακώνων ποιητών στα πρώτα τους βήματα:

«Τα δείγματα γραφής του Βρεττάκου δεν παρουσιάζουν κοινά σημεία με την ποίηση που δημοσιεύει την αντίστοιχη περίοδο ο Ρίτσος στα «Τρακτέρ» και τις «Πυραμίδες». Η ποίηση του Βρεττάκου δεν εγγράφεται με κανένα τρόπο σε καμιά ιδεολογία και κατά μείζονα λόγο δεν εντάσσεται σε καμία «κομματική» πειθαρχία ».

Ωστόσο, δεν μπορεί να παραγνωρίζονται οι συλλογές που εξέδωσε ο Βρεττάκος κυρίως τη δεκαετία του 1940, όπως «Το μεσουράνημα της φωτιάς» ή «Η παραμυθένια πολιτεία». Στην τελευταία συλλογή εντάσσεται και το ποίημά του «Αθήνα 1944». Χαρακτηριστικοί είναι οι

στίχοι του:

«Κρεμάλες, μαύρα σύννεφα, θάνατος. Και συ, πάνω/ Στης ιστορίας το Ζάλογγο χορεύεις τραγουδώντας/ Μεσ' στην παγκόσμια νύχτα τα συνθήματα του αιώνα σου!/ Κάθε κουρέλι νηστικού σου παιδιού/ Σηκώνει την υπόληψη της πατρίδας./ Στενάζουνε τα παλικάρια σου μέσα στην περηφάνια τους/ Να μην τ' ακούει άλλος κανείς εκτός από τη λευτεριά/ Που έγινε πια μητέρα τους και τα κοιμίζει όλα μαζί πάνω στο ίδιο προσκέφαλο/ Που τα σκεπάζει όλα μαζί με τον αστερισμό του μαντύα της/ Στα πεζοδρόμια, στα στρατόπεδα, στις φυλακές».

Πέθανε στις 4 Αυγούστου 1991.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 31.7.2011)